

О СИГУРНОСТИ И НЕПРЕКИДНОСТИ ВЕЗЕ*

У чланку је обрађен већи број мера које убрзавају организовање и успостављање везе, а као основна — из које проистичу и неке друге — изнета је примена основне и допунске везе.

До ове поделе дошло се анализом проблема везе у условима кад је време за припрему дејства тако ограничено да га за њено организовање и успостављање или нема, или је тако кратко да се веза не може организовати и успоставити у обиму који би задовољио све потребе командовања у току борбе. У чланку је изнето да се основним везама обезбеђује то да се на свим командним степенима и у најтежим ситуацијама, у погледу времена, увек располаже неком везом, па се каже:

„... Кад је припрема крајње кратка или кад предстоји моментално ангажовање, а јединица претходно није учествовала у дејствима, дакле, кад нема могућности за ново организовање веза а раније обично не одговарају или уопште нису постојале, не може доћи ни до примене мера које би га убрзале. Изгледа да би у таквим случајевима требало тражити посебно решење. Оно би се могло заснивати на аутоматској примени одређених — фиксних шема неких врста веза. Везе по таквим шемама не би смеле бити везане ни за какву борбену ситуацију, морале би бити у стању да за-

* Одзив на чланак „Мере које убрзавају организовање и успостављање везе“, који је објављен у часопису *Војно дело* бр. 6/1961.

довоље основну потребу веза са претпостављеном и непосредно потчињеним јединицама, ангажујући око 30—40% (зависно од висине командног степена) расположивих снага и средстава и морале би бити увек активирани или спремни да се моментално активирају на свим командним степенима...

И даље „... Дакле, за правовремено успостављање веза у савременим условима могле би постојати две врсте решења. Прво је аутоматско коришћење постојећих, минималних, „општеважећих“ веза за случај брзог или моменталног ступања у дејство и оно се после допуњује...“

Кад говори о појединим степенима готовости везе аутор каже: „Примена таквог првог степена готовости веза непрекидно би и из једне у другу борбену ситуацију гарантовала основне потребе у вези између претпостављеног и потчињеног не само у условима изразито кратке припреме, већ и онда кад ње практично уопште и нема, као и за јединице које раније нису учествовале у дејствима или су тек формиране, а принуђене су да изненадно предузму дејства...“

У чланку је истакнуто и то да о овом питању постоје и друга гледишта која се састоје у томе „да се сигурност и непрекидност везе може обезбедити једино тако да као основа за сваку нову ситуацију служи веза која је организована за потребе командовања у претходној ситуацији. Ова веза би се за потребе командовања у новој ситуацији мењала, односно реорганизовала у већој или мањој мери“.

Овај принцип, по коме основа сигурности и непрекидности у свакој новој ситуацији почива на већ организованој вези која од раније функционише, у чланку се уопште не обрађује, што отежава сагледавање целог проблема. Ради тога, циљ овог осврта је да се анализом оба гледишта и њиховим упоређењем извуче закључак

о њиховој оправданости и применљивости у савременим условима.

На питање које су то основне везе, у чланку се позива на искуство из НОР наводећи — као доказ — низ примера о радио, курирској и сигналној вези. Као закључак о наведеним примерима радио-везе наводи се и ово:

„Изнетом праксом НОР створене су радио-везе којима су увек биле обезбеђене основне потребе, које су стално биле у дејству или спремне да се ставе у дејство и које нису имале никакво обележје веза ма којих одређених борбених дејстава. Допуном тог система пред почетак дејства стваране су могућности да се задовоље и потребе наметнуте одређеним тактичким моментом и одлуком штаба“.

Потребно је мало детаљније размотрити ове примере да би се дошло до закључка да ли они потврђују гледање о основним и допунским везама.

Што се тиче овог искуства из НОР-а треба имати у виду да су и команде крупнијих јединица у НОР, као на пример дивизије, све до пред крај рата имале једно до два радио-средства са којима су одржавале везу са претпостављеном командом и потчињеним јединицама. Зато се организовање радио-везе састојало у томе да се одреди састав радио-мреже или правца, и да се потчињеним јединицама које су имале радио-станице дају подаци за ту везу. Због тога што је постојао само један радио-канал, и то обично повремен, та организација није могла бити другачија. То, да ли се радио-веза одржавала у раније договореном времену, или се оно по потреби мењало, представља само један детаљ који не мења нити допуњава постојећу и непроменљиву организацију радио-везе. Ово утолико пре што су сами радио-телеграфисти често по личној иницијативи мењали раније уговорено време за одржавање везе. Она није обезбеђивала само „основне потребе“ него и све остале, јер друге везе није било; колико се може рећи

да „она није имала обележје одређених борбених дејстава“ толико се исто тако може рећи да је имала обележје сваког борбеног дејства, јер је у свим дејствима била непромењена. Она се није ни допуњавала, јер није имала чиме. Изгледа да наведени примери доказују да се у НОР увек користила постојећа веза, пошто друге није ни било.

У погледу курирске везе треба имати у виду да су на командним степенима који су изнети као пример курири били пешаци, изузетно коњаници а само у неким вишим командама при крају рата и на моторним возилима и да ова веза није зависила од комуникативности земљишта. Због тога је организовање ове везе било веома просто и лако, а састојало се у томе да се одреди, ко с киме одржава везу, каквим куририма, којим правцем (то је морао да одреди онај ко је упућивао курире) и када. Непроменљиво је било „ко са ким“ и „каквим куририма“ одржава везу. Промена места команди јединица захтевала је и промену „којим правцем“ — без обзира како се та промена решавала, тј. да ли „остављањем везе“ или на неки други начин. Оно „када“ изгледа да се посебно одређивало за сваку ситуацију, тј. није постојала нека устаљена фреквенција кретања курира која би била као основна, па се у свакој ситуацији допуњавала неком другом фреквенцијом. Фреквенција кретања курира је детаљ, као што је детаљ и „којим правцем“ који је такође променљив. Шта је сад овде основна, а шта допунска веза?

На основу оваквих поставки о основним и допунским везама из НОР, дошло се до закључка да су оне неопходне и у евентуалном будућем рату и то на свим командним степенима — било сталним, било повременим. Било би много боље да су у чланку изнети примери основне и допунске везе, бар за један стални и један привремени командни степен,

па да се конкретно примене наведене дефиниције — начела основне и допунске везе. На основу таквих примера могле би се ове поставке конкретније анализирати, као што је то било могућно на основу примера из НОР. Другим речима, једно начело које је ново а које није поткрепљено примерима о његовој практичности односно неопходности, није увек јасно. Зато ћу покушати да анализирам примену овог начела на појединим командним степенима и то у ситуацијама које је навео аутор.

Како уопште стоји питање везе у сталним командним степенима (армијама, дивизијама и др.), без обзира на њихову величину и састав, и то од почетка рата па све док они постоје? Нормално у свим сталним командним степенима требало би да се још у миру (за случај изненађења) планирају и организују, а са почетком рата успостављају одређене везе. У току извођења дејства, као и кад су јединице ван њих, увек постоји нека веза. Ова веза је неопходна да би се удовољило захтеву за непрекидно борбеном готовошћу и омогућило свакој команди да у свим ситуацијама правремено добије податке — извештаје и да одмах и непосредно реагује, тј. командује. У ком циљу је та веза организована и да ли је успостављена у целини или делимично, није битно са гледишта основног начела. Како ово што је речено изгледа на разним, сталним, командним степенима?

На вишим командним степенима од почетка ратних дејстава постоје организоване и успостављене све врсте везе. У току дејства неке од тих веза се — сагласно одлукама команданта — веома мало мењају (обично радио-веза), а неке се допуњују — мењају у веома различитом обиму, или се наново организују. Тачно је и то да ће доћи ситуација кад ће, на пример, жична веза постојати у веома ограниченом обиму, или ће се користити само територијална веза. Према томе, на овим командним степенима

начелно ће увек постојати све врсте везе.

Узмимо сад ситуацију кад је време за припрему неког дејства тако кратко да се нема ни мало времена (пример изнет за команду корпуса) за организовање и успостављање везе која би задовољила потребе командовања. Иако изгледа да је ова веома тешка ситуација у погледу расположивог времена на овом командном степену изузетна, узимамо је баш зато што је и најтежа. Пошто за организовање везе нема времена, а оно се и не врши, па се не могу ни предузимати никакве мере које би га убрзале (ова констатација је изнета и у чланку). Шта да се ради у оваквој ситуацији? Да ли је сада, за први моменат, боље користити постојећу везу, онакву каква је, или прелазити „на фиксну шему неких врста везе“ која „не би смела бити везана ни за какву борбену ситуацију“? Ово ће се најбоље уочити анализом могућности коришћења постојеће везе и то по њеним врстама. При томе треба имати у виду да се КМ за извесно време вероватно неће премештати (јер за то нема времена), већ ће се командовати са постојећег КМ.

Постојећа радио-веза обезбеђује, за прво време, основне потребе командовања оним јединицама са којима је организована и успостављена у претходној ситуацији, а то су у сваком случају све потчињене јединице.

Постојећа радио-релејна веза може се користити у свим случајевима кад се КМ оперативне команде не премешта — за везу са оним потчињеним јединицама чија се КМ такође не премештају, или се премештају на мању удаљеност. У другим случајевима, потребно је допуњавати (мењати) ову везу или је наново организовати, али ће се и тада настојати да се до максимума искористи оно што већ постоји — нарочито међустаннице на појединим „бившим“ правцима.

Постојећа жична веза такође се може користити под условима изнетим за радио-релејну везу. С обзиром на то да се на овим командним степенима најшире користи територијална жична веза, увек ће бити могућно да се у првом моменту користи бар нешто од оног што постоји. На пример, ако се КМ оперативне команде не премешта, могућно је користити постојеће везе са потчињеним јединицама, све док се њихова КМ не преместе. Поред тога, зависно од мреже и стања територијалне жичне везе, могућно је уз најмањи утрошак времена обезбедити — бар само по физичким каналима — жичну везу са неким потчињеним јединицама одмах по премештању њихових КМ, јер се према важећим начелима обавезно ослањају на најближе територијалне ЦВ ради одржавања везе са претпостављеним. Тешко је замислити такву ситуацију у оперативним командним степенима, имајући у виду минимално време за припрему, да се једновремено премештају КМ свих јединица, а то је ситуација у којој се не би могло ништа користити од постојеће жичне везе.

И у погледу постојеће курирске везе ситуација је слична као и код радио-релејне везе. Наиме, ако се КМ оперативне команде премешта, која би то била основна курирска веза која би аутоматски ступала у дејство. У овом случају курирској везу треба реорганизовати у погледу: избора нових марш-рута за курире, одређивања врсте превозних средстава, коришћења територијалне курирске везе, одређивања међустанница, прецизирања јединица (дуж једног правца) са којима ће се веза одржавати преко истог курира, и фреквенције кретања курира. Без ове реорганизације курирске везе ништа неће помоћи начело да се као основна веза може користити она која је организована по „фиксној шеми“, кад су се изменили сви њени елементи. Ако се КМ не премешта, онда је ситуа-

ција повољнија и од курирске везе користиће се већ постојећи поједини правци уз евентуалну мању допуну за везу са потчињеним, чија се КМ премештају.

Како би на овим командним степенима изгледала основна веза, тј. веза по „фиксним шемама“? При томе треба имати у виду да се под том везом подразумева само радио и курирска веза, јер сигнална веза не долази у обзир на овим командним степенима. Раније је речено да радио-веза увек постоји са свим потчињеним јединицама. За њу је обично ангажован знатно већи број радио-средстава. При прелазу на „фиксну-шему“ радио-везе, по ауторовом мишљењу, ангажовало би се само 30—40% средстава. То значи да би се постојећа радио-веза смањила по броју канала и то баш кад — по ауторовом мишљењу — радио-релејна и жична веза не далазе у обзир. Ово никако не би било добро. А затим, могућност примене и основне курирске везе разматрана је анализом коришћења постојеће везе.

О питању основне везе на овом командном степену треба имати у виду још једну веома важну чињеницу. Наиме, при њеној примени, знатан би се део саобраћаја, и то за дуже време, одвијао искључиво преко радио-средстава, а фреквенција саобраћаја била би веома јака због потреба командовања. Самим тим, непријатељу би се пружила могућност да брзо открије рејоне КМ и да покуша да их уништи, као и да знатно омета а у одређеним моментима и онемогућује радио-саобраћај. Јасно је какве би последице то изазвало. И са овог аспекта — који је веома важан — треба максимално користити постојећу радио-релејну па и жичну везу, а то је могућно, јер се, као што је речено, због веома кратког времена не може вршити иоле веће прегруписавање, односно премештање командних места.

Код нижих (тактичких) командних степена узмимо као прву најтежу ситуацију са гледишта везе, наведену у чланку: „...кад је јединица на дужем одмору у позадини фронта па је приморана да, на пример, услед дубљег продора непријатељевих механизованих делова моментално предузме покрет и дејство, а раније организована веза као неодговарајућа насталој ситуацији не може се успешно користити“. Узмимо да је реч о пешадијској дивизији.

Под „раније организованом везом“ вероватно се подразумева веза организована пре одмора, па се са те организације на одмору прелази на „фиксну шему“ радио и курирске везе. Потребно је размотрити организовање везе на одмору како би се дошло до одговарајућег закључка.

Радио-веза мора бити организована и успостављена (али не у дејству) са свима потчињеним јединицама. Она је морала постојати, поред везе садејства, и пре одмора, пошто је вероватно била прилагођена конкретної ситуацији. Изгледа да је боље, брже и једноставније користити ту већ „уходану“ везу с тим да се прилагоди потребама командовања на одмору, него другу „фиксну шему“ ове везе. Она ће потпуно одговорити потребама командовања и „када је дивизија приморана да моментално предузме покрет и дејство“, јер обухвата све непосредно потчињене јединице, а због моменталног ступања у дејство не могу се формирати неки елементи поретка (тактичке групе и сл.) који би захтевали измене постојеће радио-везе.

Курирска веза се мора посебно организовати за одмор, јер су се изменили готово сви елементи њене организације (локација команди, марш-рута, примена превозних средстава, фреквенција кретања итд.) Узмимо да је дивизија пре одмора била у борби или на маршу. Курирска веза је била организована за ту ситуацију, али се она не може користити на од-

мору због измене наведених елемената. Како би на одмору изгледала „фиксна шема“ те везе која би аутоматски ступила у дејство? Кад би се она код радио-везе и прихватила, по свему судећи то је код курирске везе немогућно.

Кад се са одмора мора моментално предузети покрет и дејство, ситуација је иста, тј. мора се организовати курирска веза за покрет и дејство јер се опет мењају елементи њене организације. То се реорганизовање на овом командном степену може извршити веома брзо, тако да и у оваквој ситуацији неће представљати проблем.

Ако се под „раније организованом везом која не одговара насталој ситуацији“ мислило на везу организовану за одмор, ситуација је иста, тј. постојећа радио-веза користи се без икакве измене, а курирску треба организовати за покрет и дејство.

Анализом коришћења постојеће везе никако се није мислило да је само то довољно. Она би се користила само до оног момента кад се у току извођења борбених дејстава — јер у припреми за то није било времена — постепено организује и успоставља оно што није постојало, односно допуњава оно што је постојало.

Коришћење постојеће везе долази до пуног изражаја и у ситуацији кад се у припреми располаже са нешто времена за организовање и успостављање везе, пошто се много добија у времену ако се оно одмах и користи, а затим се у току даљег дејства само допуњава. Па чак и онда кад се има довољно времена, никако не би било добро мењати оно што постоји и што је „уходано“, јер то постојеће најбоље одговара и у нагло промењеној ситуацији.

За привремено формиране командне степене узмимо такође пример који је наведен у чланку, а то је „прегруписавањем снага привремено организоване групе одговарајућег ранга (оперативне, тактичке, борбене), те

разне команде (праваца, рејона, градова), које раније нису постојале и нису имале никакву организацију везе, а принуђене су из било којих разлога да се моментално ангажују“.

Да бисмо били што конкретнији размотрићемо везе у тактичкој групи. Она се — као и све остале привремене команде — формира (организује) ради извршења одређеног борбеног задатка, после чега се може расформирати или остати још неко време у истом саставу. Команди тактичке групе потчињава се одређени број јединица које су пре тога биле потчињене неким другим командама, а са којима су имале организовану и успостављену везу. Зато команда тактичке групе за извршење добијеног задатка мора да организује везу са свим потчињеним јединицама. Према томе, овде је реч о организовању везе за конкретан задатак.

Шта би у тактичкој групи била основна веза? По њеној раније наведеној дефиницији то не би била радио и курирска веза организована за конкретно дејство, већ нека друга. А кад је та друга веза организована? Пре формирања тактичке групе то је немогућно, просто због тога што група није постојала, а по формирању — па и у току формирања — веза се организује за конкретан задатак. Кад би се начело основне и допунске везе и прихватило код сталних командних степена, овде то изгледа сасвим немогућно.

И, на крају, узмимо још и пример „када је новоформирана јединица у дубини територије или у непријатељевој позадини принуђена да се моментално ангажује против неког ваздушног десанта“.

И овде је ситуација слична оној на одмору, тј. по ауторовом мишљењу као „прва“ веза била би „основна“, односно веза по „фиксној шеми“ жична и курирска веза која би се, организовала одмах по формирању јединице, или још у току њеног

формирања. И овде се веза мора организовати за ситуацију по формирању, ако се предвиђа да ће та јединица још извесно време остати у рејону формирања (ради потпуне потпуне, обуке људства и сл.). Распоред ће бити сличан ономе при одмарању, па ће се и веза (радио, курирска и жична) организовати за ту ситуацију. Ако јединица одмах по формирању треба да изврши покрет ради дејства, онда ће се веза организовати за тај покрет и дејство, тј. нема потребе да се најпре пређе на неку фиксну шему, па да се са ње прелази на везу за конкретну ситуацију.

На основу изнете анализе изгледа да основне везе, тј. „фиксне шеме“ радио-везе и курирске везе нису прихватљиве на сталним оперативним командним степенима, а да би на свим осталим командним степенима усложавале ситуацију по вези (непотребно прелажење на нову „фиксну“ организацију која не може одговарати даном моменту), у свим приликама кад за њено организовање нема нимало или веома мало времена. Ово стога, што свака команда — јединица од почетка ратних дејстава, односно од формирања мора имати организовану и успостављену везу, без обзира на ситуацију у којој се налази, тј. било на одмору, у покрету, у резерви, у борби итд. и да се за сваку нову ситуацију само прилагођава већ постојећа организација везе. Кад је ситуација таква да се у припреми за наредни задатак нема ни мало времена за организовање везе, користи се постојећа веза онаква каква је, с тим што се у складу са могућностима током извршавања задатака мења, допуњује и сл. Али, кад већ нема ни мало времена, онда је највероватније да се није имало времена ни за такву примену командовања и такво организовање борбених дејстава који изискују веће реорганизовање веза. Постојећа веза користи се и у свим осталим ситуацијама у припреми дејстава.